MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

BARCELONA, MCMXXII

COMPATRIOTES :

FINS AQUI HEM TOLERAT UNA ESPECIE DE DESTERRAMENT A N'EL SI MATEIX DE LA NOSTRA PATRIA : HEM VIST AMB INDIFERENCIA PER MES DE DOS SEGLES LA NOSTRA PRIMITIVA LLIBERTAT SOTMESA AL DESPOTISME I TIRANIA D'UN USURPADOR INJUST, QUE DEGRADANT-NOS DE L'ESPECIA HUMANA ENS HA MIRAT COM A ESCLAUS : HEM SERVAT UN SILENCI MOLT SEMBLANT A L'ESTUPIDESA QUE ENS ATRIBUEIX L'INCULT ESPANYOL, SUFRINT TRANQUILAMENT QUE EL MERIT DELS CATALANS FOS SEMPRE UN PRESAGI D'HUMILIACIO I RUINA. JA ES TEMPS DONCS DE TREURE'NS EL JOU TAN FUNEST PER A LA NOSTRA FELICITAT COM FABORABLE AL ORGULL NACIONAL ESPANYOL. JA ES TEMPS D'ORGANITZAR UN SISTEMA NOU DE GOVERN FONAMENTAT A N'ELS INTERESSOS DE LA NOSTRA PATRIA ALTAMENT DEPRIMIDA PER LA BASTARDA POLITICA DE MADRID. JA ES TEMPS EN FI D'AIXECAR L'ESTANDART DE LA LLIBERTAT A N'AQUESTES DESGRACIADES TERRES ADQUIRIDES SENSE CAP MENA DE TITOL I CONSERVADES AMB INJUSTICIA I TIRANIA. VALEROSOS HABITANTS DE BARCELONA I DE TOTS EL PAISOS CATALANS, REVELEU ELS VOSTRES PROJECTES I EXECUTEU-LOS. APROFITEMNOS DE LES CIRCUMSTANCIES EN QUE ENS TROBEM, NO MIREU DESDENYOSAMENT LA FELICITAT DE LA NOSTRA TERRA. NO PERDEU MAI DE VISTA L'UNIO QUE HI TE D'HABER ENTRE TOTS, PER ESSER D'ARA EN ENDAVANT TAN FELIÇOS COM DESGRACIATS FINS EL PRESENT.
A BARCELONA A L'ONZE DE SETEMBRE DEL MIL NOU-CENTS VUITANTA TRES.

PROCLAMA DE LA JUNTA TUITIVA

COMPATRIOTAS :

Hasta aquí hemos tolerado una especie de destierro en el seno mismo de nuestra Patria : Hemos visto con indiferencia por más de tres siglos sometida nuestra primitiva libertad al despotismo y tiranía de un usurpador injusto que degradandonos de la especie humana nos ha mirado como esclavos : Hemos guardado un silencio bastante parecido a la estupidez que nos atribuye por el inculto español, sufriendo con tranquilidad que el merito de los americanos haya sido siempre un presaguio cierto de humillación y ruina. Ya es tiempo pues de sacudir el yugo tan funesto a nuestra felicidad como faborable al orgullo nacional español. Ya es tiempo de organizar un sistema nuevo de gobierno fundado en los intereses de nuestra Patria altamente deprimida por la bastarda politica de Madrid. Ya es tiempo en fin de levantar el estandarte de la libertad en estas desgraciadas colonias adquiridas sin el menor titulo y conservadas con la mayor injusticia y tiranía. Valerosos habitantes de La Paz y de todo el Imperio del Perú, revelad vuestros proyectos para la ejecución, aprovechaos de las circunstancias en que estamos, no miren con desden la felicidad de nuestro suelo. No perdais jamás de vista la unión que debe reinar en todos, para ser en adelante tan felices como desgraciados hasta el presente.

En la ciudad de Nuestra Sra. de La Paz a los veinte y siete días del mes de Julio de mil ochocientos nueve.

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

BARCELONA, MCMXXII

Impremta de la Casa de Caritat : Montalegre, 5 : Barcelona

En adreçar-nos al Poble de Catalunya i al Consell Permanent de la Mancomunitat, que és la seva més alta representació, plau-nos dir que venim a complir la missió assenyalada per En Prat de la Riba en crear aquesta institució, la qual avui, en començar gairebé la seva actuació pública, porta el nom de Comissió d'Educació General.

En la cabdal trilogia que presideix l'obra del primer President de Catalunya, si a l'Institut d'Estudis Catalans pertocà, assegurant-nos pensament propi, de renovar la tradició cultural catalana, preparant la seva difusió entre nosaltres i la seva aportació al corrent de la civilització moderna; si la creació de la Mancomunitat Catalana consagrà la nostra unitat espiritual i corporal, fent visible a tothom la nostra personalitat i dotant-la d'esma política i de voluntat col·lectiva; l'Institut d'Educació General havia d'ésser la fina consciència del nostre poble.

Catalunya, conscient de la seva personalitat i de la seva posició en el món i en la història, vol ésser ben ella i ben digna de la seva destinació. Només que així podrà excel·lir com a valor humana i assolir, en veritat, les essències i les prerrogatives de nació. Per aquest ideal de perfecció en l'ordre físic, en l'ordre moral i en l'ordre social de Catalunya,

i sota l'alt patronatge de la Mancomunitat, venim a treballar, en la mesura que els nostres mitjans escassos i la confiança del poble català ens permetin, constituïts en aquesta Comissió d'Educació General, començ de realització de l'Institut que ideava el Mestre.

Palau de la Generalitat, febrer de 1922. — JAUME BOFILL I MATAS, *President.* — JESÚS M.ª BELLIDO, FRANCESCA BONNEMAISON, V. DE VERDAGUER, LLUÍS CARRERAS, MANUEL FOLGUERA I DURAN, LLUÍS MILLET, GUSTAU PITTALUGA, JOSEP PUIG I ESTEVE, FRANCESC RIPOLL, RAMON RUCABADO, *Vocals.* — ELADI HOMS, *Secretari.*

PROJECTE D'INSTITUT D'EDUCACIÓ GENERAL

L'acció de l'Escola és i ha d'ésser, necessàriament, insuficient sempre; però ho és i ho ha d'ésser d'una manera singular en el nostre temps i en la nostra terra.

Fins allà on l'Escola té poder d'educació, fins allà on l'Escola ha aconseguit la màxima intensitat i la màxima extensió, on no hi ha ningú que deixi de passar-hi, on s'hi passen més anys, on el seu utillatge per a influir sigui més perfecte i on tingui al voltant institucions post-escolars i d'extensió escolar que prolonguin la irradiació dels seus efectes fins allà resten fora de la seva acció educativa espais amplíssims : la major part dels homes, en la major part dels anys de la seva vida.

Pren els nois unes estones cada dia durant alguns anys i els deixa, la major part almenys, a l'hora del màxim desvetllament, de les inquietuds, de les curiositats agudes, del plantejament dels problemes fonamentals de la consciència i de la conducta, a l'hora del treball intern precursor de la plasmació definitiva. I els deixa sense que en la situació, avui més generalitzada, altres ressorts i institucions puguin, respecte del major nombre, exercir cap acció dirigent i educadora.

2

D'altra banda, la intensitat de la vida científica moderna ve a agreujar aquestes ja prou importants deficiències. Les invencions, els grans descobriments, en termes curtíssims renoven radicalment la ciència, trasbalçant ordres de coneixements humans, més o menys fonamentals, però que han de transcendir a l'actuació dels governants, dels administradors de les ciutats, dels directors d'empreses industrials, dels particulars tots. Exemple: La revolució que les descobertes de Pasteur, les teories microbianes, han fet en les regles de la Higiene; les radicals mutacions que imposen en la legislació, en les ordenances municipals, en l'emplaçament, la construcció i el funcionament dels establiments públics, en els serveis d'abastament i distribució d'aigües, en el viure familiar mateix. Anys i anys ha que l'experiència ha consagrat, amb evidència irresistible, les conclusions de Pasteur, i, no obstant, la gran massa dels nostres conciutadans, tant del camp com de la ciutat, segueixen vivint com si aquest home eminent no hagués passat sobre la terra, i en aquesta mateixa ignorància pràctica governen i administren.

És clar que tota persona de mitjana instrucció coneix avui l'existència dels microbis, però es té un coneixement deficient, incomplert, fins dubtós; una vaga notícia, sense força, sense intensitat per a transformar-se en convicció sentida, en norma de conducta. Si aquesta noció indecisa i borrosa fos creència viva, ¿permetrien per ventura els regidors de Barcelona, per exemple, que

seguissin les cabres distribuint a domicili les febres de Malta, que per la seva difusió, entre nosaltres, han estat també batejades de febres de Barcelona? Si creguessin que amb la seva negligència en la preparació de la llet els empleats de les cases de lactància maten les criatures dels pobres, per durs de cor que fossin, ¿deixarien de seguir totes les prescripcions que les doctrines microbianes imposen? Si sabessin les mares que, amb l'aplicació escrupulosa de petites precaucions, poden salvar de la mort els seus fills, ¿no hi posarien per ventura tot el seu amor per a seguir-les? La intensitat de la lluita per la vida, l'especialització creixent a què aquesta lluita empeny i obliga més i més cada dia, explica, fa possible, més que possible, inevitable, aquest estat de semi-ignorància de coses importantíssimes en què resten no solament les masses socials més allunyades pel seu treball de contactes amb les noves descobertes científiques, sinó també les classes superiors en ordre a la intel·ligència : governants, publicistes, fins homes de ciència donats a disciplines mentals d'altres ordres.

La necessitat d'institucions que supleixin aquesta gravíssima deficiència, d'institucions que accelerin la difusió dels coneixements que han de traduir-se en actes, que han de modificar els costums, és, doncs, d'una absoluta evidència. A aquesta necessitat obeeixen les associacions antialcohòliques tan esteses en altres països, les lligues per a la disminució de la mortalitat infantil, les acadè-

mies d'higiene, les federacions gimnàstiques, les unions i congressos d'educació moral i tantes altres institucions o fundacions particulars que es proposen, fragmentàriament, des d'un punt de vista especial, circumscrit a una matèria concreta, exercir aquesta missió divulgadora, aquesta acceleració de la irradiació dels coneixements, descoberts o consagrats científicament, quan ja les generacions actuals havien sortit de l'Escola.

A Catalunya aquesta necessitat és més forta i de més brutal urgència a conseqüència de la situació especial en què ha viscut i es troba encara el nostre poble. Per l'anormalitat pedagògica de les nostres escoles muntades a base d'un idioma que els alumnes desconeixen, la instrucció general no és tan intensa ni extensa com en altres regions (demostració d'això, la proporció d'analfabets). I, d'altra banda, durant els darrers segles, per l'anormalitat de l'evolució política, per l'allunyament forçat de funcions importants i consegüent atròfia d'aptituds per a exercir-les, per manca d'institucions d'instrucció i d'educació pròpies, per la lassitud i els entumiments inseparables de tots els períodes de decadència, s'han exagerat antigues virtuts, fins a convertir-se en vicis; s'han accentuat els defectes ètnics, han sobrevingut defectes nous, que exigeixen un esforç més intens, més vibrant en les institucions d'ensenyança i en les d'educació per a dominar-los i extirpar-los.

És per això que si en tots els països es fa indispensa-

ble aquesta activitat, com ho demostren la gran varietat d'institucions que la iniciativa privada va establint i els organismes públics auxilien amb variats estímuls, facultats i mitjans, més indispensable és encara a Catalunya, i més urgent que els organismes públics estimulin, intensifiquin i dirigeixin aquesta activitat educadora.

A aquesta necessitat obeeix la creació de l'Institut d'Educació General. La seva missió no és, doncs, pròpiament escolar, no té per matèria a què aplicar la seva actuació els homes presos individualment, d'un a un, en els primers anys de la seva vida, sinó la col·lectivitat entera, el poble en general, comprenent-hi tots els seus elements, des dels governants, o en qualsevol altra forma o aspecte, directors, fins els més humils; ni té, com l'Escola, una funció d'instrucció integral, abraçant totes les disciplines mentals, sinó que ha de concretar-se a la generalització, a la difusió intensa dels coneixements que tinguin una transcendència a la conducta, dels que hagin de traduir-se en costums, en hàbits, en maneres d'obrar, de conduir i conduir-se.

Aquest Institut té al davant feina amplíssima, inacabable, que no pot pas registrar-se detalladament, que només pot en algunes de les seves direccions fonamentals ésser assenyalada.

Fer veure als administradors de les ciutats la repercussió que les seves omissions, la seva manca d'iniciatives o les seves iniciatives mal dirigides, tenen en la salut, en la

vida dels administrats, mantenint tipus de mortalitat altíssima en comparació amb altres ciutats més científicament regides. Fer veure als propietaris la part que en la mort per tifus, per exemple, té la desídia llur de mantenir dipòsits d'aigua sense netejar o sistemes de distribució que fan possible la contaminació amb les aigües brutes. Fer veure als servents la transcendència que pot tenir, que té sovint per a ells mateixos el seu descuit o la seva incúria en les senzilles operacions que tenen encomanades. Fer veure a les mares que seguint determinats mètodes de senzilla aplicació a la criança dels seus fills petits, en comptes de morir-ne vint-i-cinc per cada cent, en moriria un només i, per tant, que de la mort de tots els altres en tenen la culpa elles mateixes. Car en tots aquests casos, si no fan el que han de fer, si no obren com han d'obrar, és perquè no saben les conseqüències de llurs actes o llurs omissions, o perquè dubten, perquè tranquil·litzen llur consciència amb el còmode escepticisme que acompanya a la ignorància il·lustrada.

Com si els homes tinguessin una visió clara de totes les conseqüències, de totes les dolors, de totes les misèries, de totes les baixeses, que a ells i a llurs fills i a llurs néts han d'ocasionar-los l'abús de l'alcohol o el contraure malalties genèsiques, si sabessin abans de crear l'hàbit que després no podran vèncer, que amb els seus actes preparen per a llurs fills i per a llurs néts la tuberculosi, la presó, el manicomi, la prostitució, ¿quina força no adquiriria la seva

voluntat per resistir estímuls passionals que són a la primeria resistibles?

Un altre camp, una altra direcció — també com l'anterior, inesgotable —, és la de la revisió de les valors d'imitació socials : tipus ideals, costums, principis o axiomes; des del *Don Juan Tenorio* — que fa en l'ordre del nostre viure privat el mateix mal que el Cid en les esferes de govern —, amb el seu desordre, la seva indisciplina, la seva esterilitat constructiva, la seva inversió de valors morals i socials, la seva manca d'ideal col·lectiu i de sentiment de solidaritat social, la seva obsessió de l'amor físic, que bé prou pesa com un somni enervant sobre les gents meridionals i les estraga i incapacita per la vida moderna; fins als hàbits educatius que confonent la sequedat de cor amb l'austeritat, la terquedat amb la fermesa de voluntat, la crudeltat amb l'energia, destrueixen l'afectuositat en les relacions de família, en les relacions socials totes, aproximant el nostre viure a la rigiditat i duresa vegetatives.

El camp és ample també, els temes variadíssims, la seva repercussió o irradiació també remarcable. Prengui's un exemple, que sigui fora de les direccions fins ara insinuades : el concepte públic dels establiments benèfics. La possibilitat d'haver d'anar a l'Hospital és l'obsessió dolorosa de les nostres classes humils. En les condicions de la vida actual, és això justificat? No. Ben al contrari. És ja un fet en molts països, i va essent-ho entre

nosaltres, que no ja en quant a les operacions i als parts, sinó fins en quant la majoria de les malalties, hi ha més garanties de curació a l'hospital que a la casa pròpia. D'aquí una orientació renovadora de la beneficència — tendint a la supressió de l'assistència domiciliària en cas de malaltia —; i dels hàbits de previsió popular de les malalties i d'organització dels hospitals i de les maternitats en el sentit d'anar a desocupar, a fer-se operar, a passar determinades malalties, en aquests establiments o en altres similars fundats per cooperació (entre nosaltres L'Aliança n'és exemple), mitjançant estipendis proporcionats a la posició social de cadascú, estipendis que essent rebuts de les germandats o de les caixes de previsió o de les associacions benèfiques, acabarien de resoldre el problema sempre gravíssim i atuïdor de la malaltia en les famílies obreres.

En l'ordre moral cal ensenyar, fer sentir, la valor del temps, aquest pobre temps, que tots plegats perdem, tant els que diem que el fem com els que diuen que el maten; i per tal el de la puntualitat, del mètode en el treball, de la limitació d'hores i especialització diversificada d'ordres o menes de funcions en cadascuna, en compte de l'actual confusió i indeterminació que fa dels despatxos i dels obradors tertúlies, i dels esbarjos i tertúlies centres de negoci o de consulta. Cal marcar tota la valor de la voluntat, que una desviació d'intel·lectualisme ha rebaixat posant l'estigma de filisteus als homes

que fan les coses, evidenciar tota la fecunditat transcendental d'aqueix ressort social, quan el sosté i el guia la consciència del deure.

I ja en aquest punt els horitzons s'eixamplen més encara. Els llatins, pel que té d'estètic, o pel que té de dramàtic, sentim vivament els actes heroics isolats; en canvi, l'heroisme del compliment constant del deure, de complir-lo a cada moment, a cada hora, cada dia, un any darrera l'altre, no en les coses solemnials que donen l'auriola de la celebritat, sinó quietament, obscurament, en les coses modestes, en les humils, en les feines de cada dia, a casa, en l'escola, en la professió, en el taller, aquest no és sentit com una valor social que s'ha de desitjar, com un element de perfecció, com quelcom que aixequi la nostra personalitat, que l'enriqueixi, que augmenti la seva força. I no obstant, tot el secret de les grans organitzacions públiques i privades, des de les administracions d'Estat fins a les poderoses empreses industrials, és aquí : en aquesta regularitat en el compliment de la missió pròpia de cadascú, que només en el sentiment del deure es troba. Aquest és el gran heroisme, l'heroisme fecund, profitós, que aixeca els pobles a les altures d'imperi sobre els altres.

Finalment — car la suggestió de filons de treball, podria ésser interminable — ha de senyalar-se per la seva influència possible en la vida de les petites poblacions, una acció de suplència que en aquest ordre pot exercir

la nova institució. En els municipis petits l'únic tècnic és el Secretari, i la cultura del Secretari és exclusivament jurídica. Seria una manifesta injustícia demanar al Secretari coneixements tècnics especials sobre els serveis municipals (urbanització, servei d'aigües, sanitat, etc., etc.). Sovint passa, doncs, sense que pugui fer-se'n culpable a ningú, que subsisteixen estats dels serveis quasi prehistòrics, que una intervenció intel·ligent podria fàcilment transformar. Exercir aquesta intervenció, assenyalar les solucions possibles, reunir els exemples i models i solucions d'altres països, facilitar les intervencions tècniques, pot donar a l'Institut una gran fecunditat.

És pensant aquestes coses que hem formulat i proposem el següent projecte de

Acord

1.r Es crea una junta que es dirà INSTITUT D'EDUCACIÓ GENERAL.

2.n El seu objecte és la iniciació i el foment d'institucions, costums i actes i la difusió de coneixements, que tendeixin a millorar o millorin la condició física i moral de les gents que formen el nostre poble, així com els que tendeixen a l'enfortiment i la dignificació de la raça.

3.r Entraran dins de la competència d'aquesta institució, entre altres, els objectius següents:

a) Educació física (cura externa, netedat del cos, jocs físics, esports, gimnàstica, etc.).

b) Educació moral (del sentiment, de la voluntat, de la paraula, sentit de civisme, vida de relació, etcètera).

c) Natalitat.

d) Puericultura.

e) Disminució de la mortalitat, higiene individual, higiene col·lectiva (servei d'aigües, fonts públiques, pous, dipòsits domèstics, etc.; jardins públics, parcs, boscos; condició dels queviures i formes de transport i distribució; escombraries, pous morts, femers, basses; lluita contra els agents de propagació de malalties, etc.).

4.t Podrà valer-se de tots els mitjans adequats per aconseguir aquest projecte, i especialment de publicacions de vulgarització (fulles, opuscles, etc.); fixació de cartells; conferències i reunions públiques; assistència a congressos; subvencions; peticions a municipis; atorgament de distincions; aplegaments d'antecedents nacionals i estrangers respecte als problemes de la seva competència (Museu); formació d'avant-projectes per als municipis petits, etcètera.

5.è L'Assemblea designarà els senyors que hagin de constituir aquest Institut.

6.è En tot allò no previst o preceptuat en els arti-

cles anteriors, s'adaptarà el règim administratiu interior al de l'Institut d'Estudis Catalans.

7.è Es destinen 25,000 pessetes a les despeses d'aquesta Institució, que es treuran de la partida d'imprevistos del Pressupost d'aquest any.

Palau de la Generalitat, 13 de maig de 1914. — *El President*, ENRIC PRAT DE LA RIBA. — *Els Consellers:* LLUÍS ARGEMÍ — FRANCESC BARTRINA — JOSEP M.ª ESPAÑA — ANSELM GUASCH — MARTÍ INGLÈS — JOSEP MESTRES — ALFRED PEREÑA — AGUSTÍ RIERA.

CRÒNICA DE LA COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

En constituir-se, pel maig de 1914, la Mancomunitat de Catalunya, feia sis anys que actuava, presidint i estimulant la restauració de la nostra cultura, l'Institut d'Estudis Catalans. L'esperit clarivident, creador d'aquest Institut científic, cregué, llavors, arribat el moment de dotar Catalunya d'un organisme parió que portant al poble l'acció cultural nostrada depurés gradualment la seva consciència i li mostrés les vies de la plenitud cívica moderna.

D'aquesta manera, N'Enric Prat de la Riba portà a la deliberació de la primera Assemblea de la Mancomunitat el seu projecte d'Institut d'Educació Nacional Catalana, del qual digué el bisbe Dr. Torras i Bages que era «l'obra que mancava a Catalunya per formar la consciència moral del nostre poble i assegurar-ne la unitat». L'Assemblea, amb aquell confiat respecte que li meresqueren sempre les iniciatives del President, aprovà per unanimitat el projecte i votà després una consignació de 25,000 pessetes per a les despeses inicials.

L'esment que posava En Prat de la Riba en l'elecció dels seus col·laboradors li féu demorar la complimentació d'aquell acord; i el traspàs de qui fou amorós zelador de l'educació nacional dels catalans — amb qui el President pensava per aquella tasca —, En Domènec Martí i Julià, n'aturava els començos d'execució; novament ajornada, encara, en sobrevenir la malaltia i la mort del President mateix.

Després del forçat parèntesi obert per aquesta desaparició, el Consell Permanent de la Mancomunitat, segons proposta de la Di-

recció General d'Instrucció pública — que aleshores hi havia — acordà, en 16 de maig de 1918, la constitució, amb escassos mitjans, d'una Comissió d'Educació General. Foren cridats a constituir-la, junt amb el President de la Mancomunitat i el Director d'Instrucció pública, representants : de l'obra d'educació musical popular, En Lluís Millet; de la de formació professional de la dona, Na Francesca Bonnemaison, vídua de Verdaguer; de la de cooperativisme, En Francesc Ripoll; de la dels centres instructius, En Francesc Layret; de la de sanitat i propaganda higiènica, el Dr. Gustau Pittaluga; de la d'associació professional, En Josep Puig i Esteve; de la de difusió pedagògica catalanesca, En Manuel Folguera i Duran, i per la propaganda d'ètica social, En Ramon Rucabado.

Quan la Comissió, així constituïda, tenia en estudi diferents projectes — embelliment de la casa modesta, ajut econòmic als Orfeons de Catalunya, exhibicions de cinematògraf instructiu, conferències a diversos centres de cultura, assaigs d'escoles ménagers ambulants — que no realitzava, de moment, per manca de mitjans, el senyor President de la Mancomunitat delegava, pel febrer de 1920, a En Jaume Bofill i Matas la presidència de la Comissió. Poc temps després, era ampliada, a proposta d'ella mateixa, amb el Dr. Lluís Carreras i el Dr. Jesús M. Bellido, i com a Secretari, en substitució del qui en feia abans, En Joan Crexells, fou designat N'Eladi Homs. En començar les seves tasques la Comissió així ampliada, acollí, com a recta interpretació del projecte d'En Prat de la Riba, els comentaris continguts en els apuntaments presentats per En Ramon Rucabado.

Donada l'escassedat de recursos de què podia disposar, i tenint en compte que alguns dels serveis senyalats en el projecte d'Institut d'En Prat de la Riba anaven ja realitzant-se amb nous organismes tècnics que la Mancomunitat havia creat, la Comissió entengué que la cosa, gairebé única, que estava en els seus possibles aleshores, era la fixació i justificació d'un ideari raonat

o pla de conjunt — una visió ideal — d'allò que a Catalunya calia fer en ordre d'educació general, per realitzar-ne gradualment alguns aspectes així que li ho permetessin els mitjans econòmics.

Exponent d'aquesta acurada elaboració, i sempre damunt la base del projecte d'En Prat de la Riba, fou el següent índex de matèries d'Educació General.

Educació física

I. El deure de la higiene individual. — II. Necessitat de la higiene social. — III. L'educació higiènica del poble.

I. — Higiene individual

A) *Conservació.*

1. Alimentació.
    - *a)* bases científiques del racionament.
    - *b)* l'alimentació plaent, sana i barata.
    - *c)* l'alimentació causa d'infeccions i d'intoxicacions.
2. Netedat.
    - *a)* activació de funcions.
    - *b)* protecció contra infeccions.
    - *c)* dignitat i benestar.
3. Treball.
    - *a)* utilitat higiènica.
    - *b)* adaptació física.
    - *c)* condicions sanes.
4. Descans.
    - *a)* reparació de forces.
    - *b)* equilibri espiritual.
    - *c)* formes higièniques.

5. Vestits.
   a) higiene.
   b) patologia.
   c) mainadatge.

B) *Millorament i enfortiment.*

1. Gimnàstica.
2. Jocs.
3. Esports.
4. Danses.
5. Excursionisme.

II. — Higiene social

A) *La Família.*

1. Higiene matrimonial.
   a) pre-matrimoni.
   b) preceptiva general.
   c) maternologia.
   d) puericultura.
2. Economia domèstica.
3. Malalties.

B) *La Casa.*

1. Construcció.
   a) espais.
   b) materials.
   c) distribució.
   d) llum.
   e) aire.
   f) aigua.
   g) desguassos.
2. Conservació.
   a) netedat.

b) higiene de la casa de veïnat.
c) serveis.
3. Utilització.
a) estada sana.
— mobiliari.
— decoració.
— flors.
— habitacions de dormir i de dia.
b) defensa contra agents exteriors.
— fenòmens atmosfèrics.
— insectes.
c) convivència higiènica amb el veí.
— cries.
— safaretxos.
— femers.
— desguassos.

C) *La Masia.*

1. Característiques de la casa rural.
2. Indústries agrícoles.
3. Aigües i desguassos.
4. El domini rural (boscos, conreus, camins, fonts, etc.).

D) *La Vila.*

1. Emplaçament.
2. Institucions urbanes (escoles, beneficència, etc.).
3. Carrers i places.
4. Arbrat.
5. Proveïment d'aigua i allunyament de residus.
6. Serveis municipals (neteja, escombraries, etc.).

E) *La Ciutat.*

1. Organització urbana.
2. Ordenances municipals.

3. Cases altes.
4. Cases a bon preu.
5. Ciutat-jardí.
6. Colònies escolars.

F) *La Metròpoli.*

1. Sanejament demogràfic.
2. Serveis d'hospitalització i asils.
3. Indústries malsanes.
4. Proveïment de queviures.

III. — Campanyes de profilàxia general

1. Tuberculosi.
2. Malalties tifòdiques.
3. Malalties venèries, eruptives, epizoòtiques i exòtiques.
4. Paludisme i lepra.
5. Agents de propagació de malaltia.
6. Higiene escolar.
7. Higiene industrial.

Educació moral

I. Educació moral. — II. Campanyes d'educació moral.

I. — Educació moral

1. Educació del seny.
2. Educació de la voluntat.
3. Educació del sentiment.
4. Educació del caràcter.
5. Educació ètica.

6. Educació estètica.
7. Educació religiosa.
8. Educació social.

9. Educació musical popular.
10. Excursionisme.
11. Educació dels espectacles i festes.
12. Moral del treball.
13. Moral professional
14. Previsió i estalvi. Cooperativisme.
15. Beneficència (esperit i organització).
16. Luxe i economia.
17. La funció social de l'art.
18. Estètica urbana.
19. Educació de la cortesia.
20. Moral sexual.
21. El problema del llibre.

II. — Campanyes d'educació moral

1. Natalitat.
   a) natalitat i malalties venèries.
   b) morti-natalitat.
   c) legitimitat de la natalitat.
   d) maltusianisme.
   e) nupcialitat.
   f) higiene social.
   g) eugènica.
   h) maternologia i puericultura.
2. Restauració moral de la família.
3. Problema del llenguatge.
4. La catalanització de l'ensenyament.
5. El nostre esperit de violència.

6. Vicis socials.
   a) prostitució.
   b) joc.
   c) alcoholisme; narcòtics.
   d) pornografia.
7. Vandalisme.
8. Criminalitat.
9. El nostre civisme.
   a) il·lustració.
   b) sentiment.
   c) conducta.
10. La infància improtegida.

Una vegada establert aquest índex, subjecte a modificacions i ampliacions, tingué la Comissió la pauta per la redacció del programa general raonat, treball de progressió lenta a causa de les dades que cal recollir i escatir, no sols referent a la realitat nacional catalana, sinó també les que fan relació a l'estrangera.

Mentre s'anaren aplegant materials a l'entorn d'aquell ideari, la Comissió decidí, mitjançant l'organització d'un servei especial, dedicar-se preferentment a campanyes d'educació popular amb cursets i conferències, fulles impreses i cartells; amb la qual cosa satisfà un desig generalment sentit per la part més sana de la massa de les poblacions de Catalunya. Aquesta campanya, parcialment començada i en curs de sistematització, promet realitzar en una esfera ja prevista algunes de les finalitats assenyalades a l'Institut d'Educació General. Per preparar-la, la Comissió ha repartit profusament una fulla explicant, simplement, el seu abast i oferint-ne els seus serveis.

Aquesta acció, que amb recursos modestos pot reportar considerable profit educatiu, servirà, encara, per fer més conegudes les moltes obres de la Mancomunitat.

Per cooperar a aquestes campanyes, la Comissió, amb la col-laboració especial del membre de la mateixa, Sra. Bonnemaison, vídua de Verdaguer, constituí un grup de vuit senyoretes, entre les quals figura Na Concepció Farran, Directora de la Secció d'Ensenyament domèstic del Consell de Pedagogia. Per a aquest grup fou organitzat un curs a càrrec de la Professora belga Mme. Wynn, antiga Inspectora oficial d'Ensenyament domèstic agrícola ambulant de Bèlgica.

Aquestes senyoretes segueixen actualment la seva preparació en el Departament d'Agricultura de la Mancomunitat, per anar en son dia a donar arreu de Catalunya conferències i cursets. Així serà assegurada una major difusió educativa; i, amb ocasió de realitzar-la, els serà avinent de practicar un recull, valoritzable més tard, de les fórmules de tracte social i de bon regent domèstic que, com a relíquies tradicionals, es perpetuen en cases i recers nobilíssims de la nostra terra.

La Comissió d'Educació General, acceptant la proposta d'En Lluís Millet, i d'acord amb l'esperit de la mateixa, patrocinà l'Aplec Comarcal d'Orfeons, celebrat, la tardor darrera, a Vich, organitzat per la Germanor d'Orfeons de Catalunya, subvencionant-la amb 3,000 pessetes. Després, gestionà i conseguí que figurés un capítol de subvenció directa per a la popular obra de la Germanor en els pressupostos generals de la Mancomunitat, a la qual pertoca l'atorgament de subvencions.

Al costat d'aquesta actuació, la Comissió, des d'un principi, va tenir esment d'aplegar una biblioteca especialitzada, en obres de consulta i documentació.

APÈNDIXS

CREACIÓ DE LA COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

INCLOSA EN EL DEPARTAMENT D'INSTRUCCIÓ PÚBLICA DE LA MANCOMUNITAT.

En l'Assemblea de maig de 1914, de la Mancomunitat de Catalunya, va ésser aprovat un projecte de formació d'un Institut d'Educació General, del qual s'indicava en una exposició de motius la missió i objecte.

També en el pressupost de la mateixa data anava consignada una quantitat dedicada al sosteniment del mateix, consignació que ha anat repetint-se en pressupostos successius. A desgrat d'això, els propòsits de creació no han estat portats a la pràctica fins avui.

Creiem que pot haver contribuït a aquesta manca d'eficàcia la visió, tal volta excessiva, de l'amplitud i caràcter de la novella institució. Al nostre entendre, en matèria d'intervenció moral i d'educació ciutadana, cal al nostre país, més encara que una actitud innovadora presa des d'un camp oficial, una continuació i afermament en ell d'assaigs i empreses, ja iniciats per la bona voluntat particular i per la lliure associació, assegurant els resultats d'elles, i posant-los a cobert de les alternatives i contingències que resulten del lligam massa estret amb una vocació personal i en general amb la vida d'un home. Estem convençuts que en aquesta esfera poc limitada de les creacions morals, l'home és el tot, i cada obra viva té darrera d'ella el florir enèrgic d'un esperit individual; però no és menys cert que, sense un acolliment

i una asseguració normals del resultat d'aquelles energies, la major part d'elles són condemnades a un resultat efímer i poques premiades amb una perpetuació. L'experiència confirma aquestes asseveracions amb còpia d'exemples.

La doble convicció anterior sembla, doncs, aconsellar-nos, en el moment de voler portar a la pràctica el projecte que ens ocupa, que precisem les línies del mateix dins els límits d'una caracterització també doble : d'una banda, renunciant el títol d'Institut, renúncia que té també l'aventatge de constituir una manera de lliçó contra el prurit periòdic i imitatiu, tara d'alguns aspectes de la vida intel·lectual i moral catalana; i, d'altra banda, constituint la novella institució donant entrada dins ella a les figures més representatives de les múltiples iniciatives d'ordre moral i d'educació general que, produïdes espontàniament fins ara, trobarien en l'organització projectada fermament i autoritat.

En aquest sentit, i prenent exemples il·lustres, imaginem una Junta que, sota el nom de Comissió d'Educació General i secundada per una petita oficina, de complexitat mínima i d'actuació permanent, comprengués les següents representacions:

a) La de la més gran obra d'educació popular que s'hagi emprès espontàniament a Catalunya, que és la de la música choral, que ha continuat els esforços de Clavé. Sembla que la representació més característica d'aquest ordre d'esforços designa D. Lluís Millet.

b) La de les iniciatives més o menys descaminades i amb caràcter mediocre de vegades, però interessant pel seu origen i pel que segurament podrien produir d'esforç instructiu de classes treballadores o rurals, condensades en obres de casinos, ateneus, grups, etc. Un congrés d'institucions d'aquest ordre està anunciat per reunir-se a Barcelona. Generalment es considera caracteritzat dins aquest ordre d'esforços D. Francesc Layret.

c) El cooperatisme constitueix una altra força social d'indiscutible influència, molt interessant per la direcció de les

seves energies. S'ha caracteritzat com a promotor i consultor d'aquestes empreses socials D. Francesc Ripoll.

d) La cooperació ha pres a voltes, i dintre dels principis socials i plans professionals seria desitjable que prengués sempre, un aspecte professional que associa els homes dins els límits d'un ofici o art. De tothom és sabut que els gremis constituïren una gran força durant l'Edat Mitjana i que el sindicalisme contemporani ressuscita algun dels aspectes d'aquella actuació. Com obra general ningú no regatejarà la primacia entre les institucions de la nostra terra al Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, del qual ha estat l'ànima l'actual Conseller de Barcelona Sr. Puig i Esteve.

e) No cal oblidar les obres d'educació professional, centrades en associacions molt poderoses i justament elogiades; en aquest aspecte, així com en el que el lliga amb els problemes tan actuals de la professió i de l'educació femenines, l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona s'ha fet lloc d'honor. És conegut de tothom que l'ànima d'aquesta institució és D.ª Francesca Bonnemaison, vídua de Verdaguer.

f) La qüestió sanitària i la propaganda higiènica figuren entre els objectes assignats a la institució per l'acord de què és filla. L'avenç d'una iniciativa en aquest ordre de coses ha situat al fons dels serveis tècnics del paludisme el Dr. D. Gustau Pittaluga, Professor a la Universitat de Madrid. Com que aquests serveis ja es troben generalment en fase en què l'estudi científic previ ja està terminat i podem pendre tot seguit una acció social i d'educació general, valdria segurament la pena de saltar per damunt dels inconvenients que l'absència natural pugui portar, per no privar-se dins la Comissió de les llums d'una persona competent com el Sr. Pittaluga.

g) No pot faltar en una institució d'aquest caràcter la presència continuada d'una forta inspiració funcional, no solament difosa través de les competències, que d'això els noms anteriors ja són prou garantia, sinó especificada en una memòria de designació representativa. Diferents circumstàncies suggereixen en

aquest punt el nom del Sr. Folguera i Duran, President de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

h) No podia faltar a aquest quadre general de representacions la de l'instrument capital de difusió i propaganda dins la societat moderna, representat per la premsa. En alguns aspectes ella ha ajudat ja poderosament a la constitució moral del nostre poble, especialment per obra dels publicistes que han consagrat una vocació especial a tractar de les qüestionsètiques. Entre aquests figura en lloc d'honor per la constància i tecnicisme en la realització dels propòsits i per l'altesa d'esperit que el caracteritza, el Sr. D. Ramon Rucabado.

Caldria afegir a aquest nombre de membres, com a membres nats, el President de la Mancomunitat i el Director d'Instrucció pública i ajuntar-hi un Secretari, en l'elecció del qual hauria d'atendre's principalment a circumstàncies personals ja tècniques.

De conformitat amb les notes anteriors, tenim l'honor de proposar al Consell Permanent l'aprovació de les següents bases:

1.ª Es crea, als objectes designats en l'acord de creació d'un Institut d'Educació General, una Comissió d'Educació General, inclosa en el Departament d'Instrucció pública de la Mancomunitat de Catalunya.

2.ª Són designats per formar la mateixa el President de la Mancomunitat i el Director d'Instrucció pública, com a membres nats, i els Srs. Dr. Lluís Millet, D. Francesc Layret, D. Francesc Ripoll, D. J. Puig i Esteve, D.ª Francesca Bonnemaison, vídua de Verdaguer, D. Gustau Pittaluga, D. Manuel Folguera i Duran i D. Ramon Rucabado.

3.ª La Comissió instal·larà la seva oficina en els locals del Departament de la Direcció d'Instrucció pública de la Mancomunitat i disposarà enguany de la quantitat de 5,000 pessetes, a càrrec de la part. 117 del Pressupost vigent.

(En sa reunió del dia 16 de maig de 1918 el Consell Permanent de la Mancomunitat aprovà l'anterior dictamen presentat per la Direcció d'Instrucció pública i acordà les Bases en ell establertes.)

APUNTAMENTS

D'EN R. RUCABADO SOBRE UN PLA PER A L'INSTITUT D'EDUCACIÓ GENERAL D'EN PRAT DE LA RIBA, O BÉ PER A LA COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL, PREPARATÒRIA.

NOM. — Entenent que tal volta no ens escau modificar la denominació de l'organisme, no ja sols pensat i iniciat, sinó *creat* per En Prat, sembla recomanable conservar el nom d'*Institut d'Educació General*, i encara seria millor prescindir de l'eufemisme circumstancial que aconsellà al seu il·lustre fundador amagar el veritable nom, que ara es podria usar, d'*Institut d'Educació Nacional*.

ABAST. — En tot cas, la Comissió, o no té raó d'ésser, perquè no pot atribuir-se el dret de reduir o escursar o empetitir en el més mínim el pensament del fundador, o s'ha de considerar com a un breu organisme transitori per a organitzar i preparar l'Institut. Per tant, s'ha de proposar, des del primer moment, atendre a la integritat dels fins d'aquest, baldament no siguin més que casilles en el pla.

PERSONAL TÈCNIC. — Dues grans tècniques es reparteixen, confoses sovint, però amb vigorós relleu en el camp de l'Institut d'Educació General : la higienista i la jurídica-moralista. Entenc que és notòriament insuficient l'adscripció d'un sol i encara absent facultatiu higienista. És indispensable la presència personal d'un professor, per a informar i resoldre, *de primera mà*, i no sols amb

caràcter consultiu, sinó *oficial* al davant de la secció corresponent, i, per tant, amb càrrec fixe.

La tècnica jurídica moral podria quedar representada en la persona que es posés al davant de la Secretaria general.

CONSTITUCIÓ. — Havent En Prat previst l'I. E. G. com a un paral·lel a l'Institut d'Estudis Catalans, no hauríem d'empetitir l'obra, primer per haver-la pensada així el seu fundador, i després per a no minvar el prestigi de l'organisme davant del poble, majorment tractant-se d'un organisme de tanta transcendència per al bé de la nostra terra. No seria gens edificant que havent-nos estat donada la més alta categoria, equiparant la finalitat educativa a les dels Instituts de Llengua, Història i Ciències, disminuíssim davant del poble de Catalunya el reconeixement de la importància de la nostra missió.

Entenc, doncs, que la Comissió s'ha de considerar, ja que així té forma legal, merament un breu i transitori preliminar de la constitució de l'I. E. G. amb tota la plenitud.

OBJECTE. — El fi i la doctrina de la Comissió que des del primer moment ha de presidir tota l'actuació d'aquesta està contingut en el Preàmbul o Exposició de motius que En Prat va fer i es publicà al volum de projectes presentats a la primera Assemblea de la Mancomunitat (maig de 1914). El lema que es pot posar com un segell a tot imprès, a tota publicació, hauria d'ésser les paraules tretes d'allí : «Per l'enfortiment i dignificació de la raça».

L'objecte, competència i mitjans quedaven concretats als apartats II, III i IV de l'acord:

«II. El seu objecte és la iniciació i el foment d'institucions, costums i actes i la difusió de coneixements que tendeixin a millorar o millorin la condició física i moral de les gents que formen el nostre poble, així com els que tendeixin a l'enfortiment i la dignificació de la raça.

III. Entraran dins de la competència d'aquesta institució, entre altres, els objectius següents:

a) Educació física (cura externa, netedat del cos, jocs físics, esports, gimnàstica, etc.).

b) Educació moral (del sentiment, de la voluntat, de la paraula, sentit de civisme, vida de relació, etc.).

c) Natalitat.

d) Puericultura.

e) Disminució de la mortalitat; higiene individual, higiene col·lectiva (servei d'aigües, fonts públiques, pous, dipòsits domèstics, etc.; jardins públics, parcs, boscos; condició dels queviures i formes de transport i distribució; escombraries, pous morts, femers, basses; lluita contra els agents de propagació de malalties, etc.).

IV. Podrà valer-se de tots els mitjans adequats per a conseguir aquest projecte, i especialment de publicacions de vulgarització (fulles, opuscles, etc.); fixació de cartells; conferències i reunions públiques, assistència a congressos; subvencions; peticions a municipis; atorgament de distincions; aplegaments d'antecedents nacionals i estrangers respecte als problemes de la seva competència (Museu); formació d'avantprojectes per als Municipis petits, etc.»

Recursos. — La importància del servei a prestar, la consideració de l'objecte i la transcendental finalitat aconsellen que no s'escatimin ni els recursos ni els mitjans que permetin negociar altres subvencions : essent convenient a dit objecte l'autonomia de l'I. E. G. Apel·laríem així a altres corporacions, i també a la liberalitat dels ciutadans que volguessin contribuir amb donatius o bé amb mandes testamentaris.

La difusió de les conferències populars a les quals l'I. E. G. ha d'atendre com a una de les seves bases principals d'actuació exigeix considerables sumes a esmerçar en material de projeccions (llinternes, diapositives, pel·lícules), en retribucions als autors de les

conferències originals, als repetidors... cal formar un arxiu fotogràfic i, si és possible, de pel·lícules cinematogràfiques. Això i la propaganda de fullets, cartells, fulles volants, exposicions monogràfiques, etc., reclama importants consignacions.

I l'Oficina Consultiva en la qual En Prat insisteix, com a una de les primordials obligacions de l'I. E. G. — la informació i suplència dels Secretaris d'Ajuntament per a l'estudi i solució de problemes higiènics i d'urbanització — també requereix, per raó del personal tècnic, viatges, material, etc., ésser dotat d'una manera adequada.

PLA. — Des del moment apareix dividida l'acció de l'I. E. G., segons ja hem dit, en dues grans branques : l'educació moral i civil i l'educació física i higiènica. Per elemental distinció de matèries, i separació jeràrquica, caldrà la formació de dues grans seccions que es podrien anomenar:

1. *Secció d'Educació civil i moral*

2. *Secció d'Educació física i higiènica.*

Divisible aquesta en dues subseccions:

una de *propaganda educativa*

i altra *tècnica-consultiva* (que és la que faria la tasca de suplència de què hem parlat suara).

Les conferències populars formen per elles soles un sistema tan important com a mitjà de penetració i de propaganda que tot el que faci referència a elles podria agrupar-se en una tercera secció:

3. *Secció de Conferències populars.*

I, finalment, una pila de reformes i innovacions que l'I. E. G. tindria per missió introduir en les pràctiques i costums generals, sense immediata referència als principis inspiradors de les dues seccions principals, aconsellaria un altre departament, ni que sigui una mera distinció ideològica. Podríem anomenar-la:

4. *Secció d'Iniciatives.*

Personal. — Sens perjudici de les solucions provisionals que l'etapa transitòria de la Comissió aconsellés adoptar, entenc podria formar-se la plantilla a base d'un Secretari a cada una de les dues seccions d'educació civil-moral i d'educació físico-higiènica, i un Secretari encarregat de les Conferències populars. La Secció d'Iniciatives, com a mera separació mental que és, no exigeix personal distint.

Un Secretari general s'encarregaria de les relacions entre els membres de l'I. E. G. i el personal d'oficines, del despatx de la correspondència general, de l'administració, la Biblioteca, la Redacció en cap de la Revista o Butlletí i de les iniciatives.

Instrumental. — *a)* Butlletí d'informació, per a seguir els moviments d'educació popular i institucions anàlogues de per tot arreu i per a ésser el reflexe de la vida interior de l'obra de l'I. E. G.

b) Revista de propaganda, que podria combinar-se i fondre's amb el primer. Aquesta publicació tindria per objecte mantenir en relació constant l'I. E. G. amb certs importants nuclis d'irradiació popular, com són societats recreatives, polítiques i obreres, ateneus, orfeons, casinos, i també amb els mestres d'escola, als que cal considerar, no sols com a formadors dels infants (en qual respecte escapen de l'acció de l'I. E. G., que és essencialment extra-pedagògica), sinó també com a intermediaris entre l'I. E. G. i els pares de família, en qual respecte poden ésser factors útils d'influència.

L'ideal fóra que d'aquesta revista de propaganda poguessin fer-se grans tirades, i repartir-se gratuitament, no sols als centres susdits, sinó, com alguns diaris de Brussel·les, a tots els baixos de Barcelona, ço que vol dir per totes les porteries i botigues, barbers, tavernes, cirabotes, etc.

c) Biblioteca. — Ha d'ésser independent, com tota biblioteca especial, no important possibles repeticions d'obres amb altres biblioteques. No ha d'ésser, s'entén, una biblioteca pú-

blica, sinó un instrument de treball per a l'ús dels qui en l'Institut o per a l'Institut la necessitaran. L'han de compondre tants quants llibres — des dels llibres de moral fonamental fins a la novel·la psicològica per a l'estudi dels costums, i des dels tractats de fisiologia i higiene, etc., fins a les estadístiques demogràfiques i sanitàries d'arreu del món, incluint-hi un fons especial de biografies — puguin servir de mina per a treure antecedents i arguments per a les campanyes.

d) Revistes i periòdics. — Per intercanvi o per subscripcions caldrà obtenir el més abundant i copiós servei possible, especialment en : 1) Diaris i periòdics gràfics per al despullament de fets d'actualitat amb destinació a l'arxiu d'antecedents, en totes les matèries que per un o altre aspecte afectin a l'educació popular, la qual cosa val tant com dir : la quasi universalitat de les matèries. 2) Revistes i butlletins especialment dedicats a educació popular en diferents aspectes, procedents de societats d'higiene, lligues antialcohòliques, gimnàstiques, antipornogràfiques, etc., de tots els països.

Hauríem de proposar-nos que la documentació de l'Institut fos el més completa que es pugui raonablement obtenir.

e) Arxiu d'informació, això és, catàleg classificat d'antecedents en totes les matèries. Ha de tenir dos aspectes: Un legal, aplec de totes les disposicions dictades pels poders públics en tots i cada un dels problemes que l'Institut ha d'examinar, i altre de notícies de fets, de comentaris i judicis, a base de despullament d'articles i notícies de la premsa, llibres, estadístiques, etc. Que, per exemple, quan convingui orientar a l'opinió sobre el joc es trobi de seguida tot el legislat a Espanya i estranger, articles o escrits diversos d'opinions àdhuc contràries, estadístiques, referències de llibres on hi hagin judicis o estudis aprofitables sobre el joc, que el mateix poden ésser estudis socials que literaris (per exemple novel·les), referències de les doctrines dels moralistes clàssics, etc.

També s'anirien aplegant així antecedents de problemes

morals que encara no s'han presentat en la nostra terra, però que són objecte de debats en altres països.

f) A r x i u d o c u m e n t a l g r à f i c. — Essent les conferències un dels elements de treball més importants de l'I. E. G., sobretot les conferències il·lustrades, no cal ponderar la necessitat de tenir bones i nodrides col·leccions de diapositives per a vistes fixes, i també si pot ésser, i si es vol es podrà, pel·lícules cinematogràfiques. I també, naturalment, diverses llinternes de projeccions i més d'un aparell cinematogràfic per a donar sessions simultànies.

En un futur desenrotllament de l'I. E. G., aquest departament podria constituir una subsecció de fotografia amb laboratori, i també podria arribar a ésser l'Institut l'encarregat de formar un Arxiu Nacional de films d'actualitat, de vistes geogràfiques, científiques, que amb el temps podria tenir una valor immensa.

g) V i a t g e s d ' e s t u d i p e r l ' e s t r a n g e r. — Seria indicadíssim que algú dels membres o el Secretari general, o els altres secretaris o altres persones delegades, fessin de bon començament un viatge d'estudi per a conèixer sobre el terreny les institucions públiques i privades dels principals països que per un o altre respecte tinguessin alguna analogia o relació, ni que sigui parcial, amb l'I. E. G. : per exemple, la Societat Nacional de Conferències Populars de França, l'Extensió Universitària i els Settlements d'Anglaterra, les Federacions Gimnàstiques de Suïssa, els Sokols de Bohèmia, etc., etc.

Mitjans de propaganda. — a) C o n f e r è n c i e s p o p u l a r s. — Senyalo el primer, entre tots els mitjans, les Conferències populars, perquè crec que és el més important, més transcendental i més segur ressort de penetració en el poble. Les Conferències populars han d'ésser com el *volant* de l'I. E. G., o sigui la feina que amb sa inèrcia de treball s'emporti la marxa de tota la maquinària. Demés, és també, quant a facilitat d'obtenir simpaties i subvencions, un objectiu a propòsit per aconseguir

una ràpida popularitat. Si pensem que la Société Nationale des Conférences Populaires donà en un sol any la fabulosa, la fantàstica xifra de 116,000 conferències davant de 6.000,000 d'auditors, i que compta amb 12,000 membres conferenciants, es compendrà que encara que l'I. E. G. es reduís a ésser una Societat de Conferències populars concentrant en aqueixa funció tota l'activitat seva, la seva influència en la terra catalana podria ésser immensa.

La S. N. de C. P. recluta el seu personal principalment entre els mestres (instituteurs) i els oficials de l'exèrcit (6,000 dels primers i 4,000 dels segons); les conferències es donen a les escoles, per a les famílies, i als quarters, per als soldats. Sense defugir altres esferes per la formació de bons cooperadors, que de preferència el personal s'hauria de reclutar entre els joves estudiants, principalment de les carreres de Dret i de Medicina, i també s'hauria de procurar la col·laboració dels alumnes de l'Escola d'Art Dramàtic, especialment aptes per a la declamació.

Creiem que la possibilitat d'exercitar-se en la recitació i l'esquer d'un guany, encara que modest ben apreciable per als minyons, sobretot els que s'han de guanyar els estudis, ens portaria un contingent molt aprofitable de conferenciants, els quals anirien a les entitats de Barcelona i de tots els pobles de Catalunya que demanessin conferències.

Ben entès que aquests serien simples lectors o repetidors. Les conferències serien llegides, i la seva redacció s'encarregaria a especialistes. Haurien d'ésser tant com fos possible a base de projeccions, cosa que seria un dels principals incentius per a escampar-les per les societats populars, que és precisament el terreny que es tracta de penetrar. I el mateix es donarien a Barcelona que pels més remots indrets de Catalunya.

Les Societats haurien de proporcionar el fluid per a les projeccions i pagar el viatge del Conferenciant, i en son cas de l'operador encarregat de la llinterna i dels clixés. Es podrien establir viatges circulars per les comarques llunyanes a fi d'estalviar

despeses. Amb combinació amb les entitats beneficiàries s'anunciarien profusament les sessions per mitjà de cartells i gasetilles.

L'assistència fóra, naturalment, gratuita. Es repartiria, en tant que possible, un resum, si pogués ésser il·lustrat.

El destí natural de les conferències seria, com hem dit, les societats populars, ateneus obrers, casinos, centres polítics, societats obreres, locals dels orfeons, societats recreatives, etc. També a les escoles per a les famílies dels nois, i no cal dir si foren llocs adequadíssims les Biblioteques Populars de la Mancomunitat.

El volum d'aquesta activitat aconsellaria, com ja hem dit, que es constituís una secció a banda, i qui sap si millor encara una entitat autònoma, patrocinada per l'I. E. G. Una Societat Nacional de Conferències populars, la qual encarregués els originals als autors, preparés els repetidors i es relacionés amb les entitats que en demanessin.

De les matèries de les conferències en parlo més avall.

Si la cosa prengués peu, es podria arribar fins a combinar vetllades selectes amb representacions dramàtiques, pels alumnes de l'Escola d'Art Dramàtic, amb danses per alumnes de Gimnàstica Rítmica, recitació de poemes, etc. Per aquest costat, i ajudats del cinematògraf mateix, es pot veure fins una certa perspectiva de redempció del gust pel cinema de ficció que té robat el cor de les masses.

b) Cartells. — Es valdria l'I. E. G. de dues menes de cartells : uns d'interior, sobre cartró, per a penjar, i altres de carrer. És interessantíssim fer una sèrie de *cartells-resum*, que podrien ésser il·lustrats, amb compendis breus, clars i gràfics de matèries indispensables, com : història pàtria, educació cívico-moral, higiene general, higiene especial (per exemple : lluita contra bacils, mosques, mosquits, etc., contra l'alcoholisme), educació de la paraula.

Els cartells de carrer, en general, poden contenir al·locucions breus, clares, contundents, sobre les matèries en les quals convingui alliçonar l'opinió, de quals matèries se'n parlarà més avall.

c) F u l l e s v o l a n t s. — Si es considera la importància immensa que tenen les fulles-volants a tota propaganda en forma de prospectes, fulles, imatges, «*papillons*» etc., calculi's el camp immens que s'obra a la divulgació de tota mena de consells i preceptes morals i higiènics, tocs patriòtics i d'educació civil, concebuda i executada segons els principis de la moderna ciència del reclam.

d) F a s c i c l e s. — Curtes monografies, resum doctrinal sobre els diferents problemes morals i higiènics, sota el títol de *cartilles*, *instruccions* (sobre educació moral, puericultura, el joc, el teatre, lectures, elements d'higiene, etc.). Podria fer-se com una *Biblioteca «Minerva»* per a distribuir gratuitament o vendre a 0'25.

e) M a n u a l s. — Exposició més extensa de les mateixes qüestions, per a vendre a 1 pesseta o 1'50.

f) M a n i f e s t o s. — La part central, la més transcendental de tota la tasca de l'Institut : les declaracions d'orientació general de la consciència pública. Es farien públiques sempre que ens trobéssim davant d'un problema nou, de quelcom que interessés d'una manera especial l'opinió, però també quan es vulgués iniciar o reforçar una reacció en les idees i els costums en sentit determinat. Seria la manifestació de la més alta vigilància sobre les virtuts cíviques.

Per a la publicitat d'aquests manifestos ens valdríem dels mitjans següents:

La premsa de tot Catalunya (extractes o resums).

Fascicles (amb el text íntegre).

Cartells (amb resums).

g) C o n f e r è n c i e s d' a u t o r i t a t s c i e n t í f i q u e s, pertanyents a l'esfera mèdica, higiènica, moral, etc., a donar en llocs públics, locals de corporacions, etc.

h) M í t i n g s a organitzar amb freqüència, per tot Catalunya, amb la col·laboració de personal de fora de l'Institut, com al més ressonant mitjà de propaganda.

i) Exposicions monogràfiques. — La matèria higiènica s'hi presta en gran manera, i pot estudiar-se el portar a cap també exhibicions educatives de matèries socials, cíviques, etc., a qual fi podria juntar-se amb l'esforç de l'Institut el d'altres institucions, etc.

j) Premis i subvencions. — En Prat de la Riba assenyalava també altres mitjans que són d'indubtable eficàcia: Recompenses a entitats o institucions que exerceixin per un concepte o altre acció educativa, per exemple : concedint diplomes; o bé, si els mitjans ho permetessin, premis en metàl·lic, i si fossin abundants els recursos, fins subvencions periòdiques.

k) Assistència a Congressos nacionals, espanyols, i estrangers, a tots els que es facin sobre qualsevol de les moltes matèries que l'I. E. G. comprèn; es procuraria no limitar-se a l'assistència passiva, sinó intervenir activament en l'organització, ponències, discursos, etc.

l) Peticions a les Autoritats públiques. — En totes les esferes pròpies de l'actuació de l'Institut pot ésser missió seva el dirigir-se d'una manera pública a les autoritats municipals, provincials, centrals, etc., ja sigui sol·licitant la implantació de tal o qual mesura, servei o millora, ja recordant i exhortant al compliment de la legislació vigent en determinades matèries.

Objecte i matèries

SECCIÓ D'EDUCACIÓ MORAL I CIVIL. — Del pensament explícit d'En Prat de la Riba, contingut en el Preàmbul de l'I. E. G., poden extreure's els objectius que abarquen no sols la direcció general, sinó també punts concrets de l'educació moral i cívica que dit organisme ha d'exercir. Subratllo les paraules d'En Prat reportades textualment. Educació general de l'Esperit. (*«Necessitat d'institucions que supleixin a aquesta gravíssima deficiència... la de deixar els nois... a l'hora de les curiositats*

agudes, del plantejament dels problemes fonamentals de la conciència i de la conducta...») Educació de la Voluntat. *(«Valor trascendental de la voluntat», «L'heroisme en el compliment del deure», «La valor del temps».)* Educació del Sentiment. (Desarrelament dels *«hàbits educatius que confonen la sequedat de cor amb l'austeritat... destrueixen l'afectuositat en les relacions de família, en les relacions socials totes».)* Educació sexual. *(«L'obsessió de l'amor físic que bé prou pesa com un somni enervant sobre les gents meridionals i les estraga i incapacita per la vida moderna», «Visió clara de totes les conseqüències, dolors, misèries i baixeses que a ell, fills i néts, han de causar les malalties genèsiques».)* Reforma dels costums. *(«Revisió de les valors d'imitació social : tipus ideals, costums, principis i axiomes... exemple, el D. Joan Tenorio... amb el seu desordre, indisciplina, esterilitat constructiva, inversió de valors morals i socials, manca d'ideal col·lectiu i de sentiment de solidaritat social.»)*

Aquestes direccions són prou comprensives perquè dins d'elles càpiguen en sa integritat tots els problemes morals, la solució dels quals afecta amb urgència al nostre poble, i senyalarem els més importants. El subratllat és, encara, d'En Prat de la Riba.

Foment de l'esperit de família, com a motlle individual i nucli social.

Educació de la paraula.

Civisme. Drets i deures cívics. Puritat del sufragi.

Educació de l'Estalvi, previsió i segur.

Respecte a les dones.

Cinema.

Jocs d'atzar.

Curses de braus.

Respecte als animals, especialment als ocells.

Respecte als arbres.

Respecte a la propietat, pública i privada.

Respecte a la consciència religiosa, i a les coses i persones de religió.

Formació d'un criteri moral en:
El teatre,
La música,
Balls i danses,
Les cançons,
La literatura,
Les arts plàstiques,
Els deports.

Ha estat assenyalada la gran importància educativa que pel poble català tenen els orfeons, entenent bé que cal referir-se als orfeons moderns, patriòtics, aplegant els dos sexes i cultivant, ultra el cant popular, el cant religiós i clàssic, més que als Chors d'En Clavé, de no tan intensa influència educativa. Sembla existir un bategar intens per acostar-se els uns als altres entre els diferents orfeons de Catalunya, i accentuar la llur acció educativa, extensible segurament als altres ordres ultra el musical.

Pertany a aquesta branca el foment exprés i decidit dels vells costums populars : processons, danses, festes majors i de barri, etc., alhora que llur purificació i ennobliment amb introducció d'elements nous de valor artística, etc.

SECCIÓ D'EDUCACIÓ FÍSICA I HIGIÈNICA. — El que va subratllat és extret d'En Prat de la Riba. *Propaganda contra la mortalitat infantil. Puericultura maternal* i pública. (Alletament maternal i artificial; alletament en les cases de lactància.) *Disminució del tipus de mortalitat general. Asèpsia i desinfecció individual i general. Condicions de les aigües i dels aliments.*

Lluita contra l'alcoholisme i les malalties genèsiques.

Familiarització del públic amb els establimen's d'assistència (clíniques i hospitals), *combatent la prevenció d'avui.*

Encoratjament de la gimnàstica i dels deports i jocs físics ben entesos.

Jardins, parcs, urbanització.

Aigües (abastament, dipòsit i distribució).

Escombraries, pous morts, femers, basses.

Lluita contra els agents de propagació de malalties (per exemple contra les mosques i mosquits, etc., isolament contra els bacils, etc.).

S'hi pot encara afegir:

Higiene general de l'alimentació.

Terapèutica i cirurgia rudimentària (regles per assistència a malalts, accidents, ofegats, etc.).

Higiene especial de l'habitació. Reforma de les cases velles inhabitables. Campanya entre els propietaris, per a la higiene, la claror i la ventilació de les cases humils de lloguer a la Barcelona antiga, etc.

SECCIÓ TÈCNICO-CONSULTIVA I DE RELACIÓ. — El subratllat és extret d'En Prat:

Evacuar consultes del públic, i d'una manera especial les dels *Secretaris d'Ajuntament,* sobre els problemes higiènics sanitaris *(emplaçament, construcció i funcionament d'establiments públics, serveis d'abastament i distribució d'aigües,* qüestions de policia sanitària com la de les *cabres de la llet, l'alletament artificial a les Cases de Lactància, urbanització,* etc.).

Fer estudis d'instal·lacions, *avantprojectes per a Municipis petits.*

Acció de suplència en les petites poblacions. Intervenir prop del Secretari suplint la seva manca de tècnica higiènica, *assenyalant les solucions possibles de les deficiències, reunir els exemples i els models i solucions d'altres països, facilitar les intervencions tècniques...*

Reclamar l'observància de les lleis, reglaments i ordenances en matèria d'higiene, prop d'Ajuntaments, Juntes de Sanitat, Cambres de Propietaris, etc. Iniciatives i consells pràctics sobre aquestes matèries, dirigits a Municipis, propietaris, corporacions, etcètera.

SECCIÓ DE CONFERÈNCIES POPULARS. — Podria moure's i actuar millor sens dubte, constituint-se en Societat de Conferèn-

cies populars, patrocinada per la Mancomunitat i subvencionada per l'Ajuntament o altres corporacions. A França, la Société de Conférences populaires té un caràcter semioficial actuant en combinació amb el Ministeri d'Instrucció pública, de tal manera, que la Societat té al seu càrrec la custòdia de l'arxiu de diapositives del Ministeri, i aquest és qui facilita les vistes corresponents a les conferències, el text de les quals proporciona la Société.

Personal. — Les Conferències s'encarregarien a especialistes, però tenint gran cura en l'art de l'exposició. En tot cas la Secció podria fer redactar de nou els treballs, amb vistes a la major eficàcia. Hi haurien dues menes de lectors o repetidors : *Oficials* (reclutats entre actors joves, alumnes de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, estudiants, dependents de comerç, mestres, etc., a base d'una mòdica retribució per cada conferència llegida). *Voluntaris* (mestres d'estudi, secretaris de societats, etc., que demanessin per a llegir davant dels seus respectius auditoris les conferències, el text de les quals proporcionaria la Secció, i projectant els clixés facilitats per aquesta mitjançant garanties. *Operadors* per al maneig de les llinternes i aparells cinematogràfics, i llur conservació, preparació de les vistes i cintes, etc.

Instrumental. — *a)* Clixés diapositius. — Algunes entitats de Barcelona tenen ja començades considerables col·leccions : el Centre Autonomista de Dependents de Comerç té importants sèries de la Geografia comercial d'Espanya, Hongria i Bèlgica. L'Escola d'Agricultura en té de Geografia general. Podria establir-se un intercanvi. La Secció tendiria a formar un arxiu de diapositives que podria arribar a tenir gran importància, sobre totes les matèries apropiades per a la il·lustració amb imatges. Les unes serien originals (adquirides de les cases que s'hi dediquen), altres, reproduïdes (de fotografies i de gravats).

Es podrien llogar o deixar, segons els casos, i sempre amb assegurança d'indemnització, afermada amb signatura d'un comerciant o altra persona solvent a judici de la Secció.

b) Cintes cinematogràfiques. — Per si sola

aquesta branca mereix tota una activitat col·lectiva consagrada, si es té en compte d'una banda la degradació de l'espectacle cinematogràfic, que ha devingut immerescudament tan popular, i d'altra banda, la possibilitat de redempció i d'ésser apropiat instrument d'ensenyança aprofitable per les autoritats d'instrucció pública, com hem vist es comença a fer en països, i entre ells a Espanya, on existeix ja alguna iniciativa per part del Govern central en aquest sentit.

Hem d'anar a la possessió del major nombre possible de cintes científiques, geogràfiques, industrials i d'actualitat, mai de ficció, per a projectar sempre com a element gràfic supletori i auxiliar de les conferències orals o escrites, mai com a cosa principal. També es podria anar tal volta per aquest camí i mitjançant mitjans necessaris, àdhuc a la fabricació de cintes; però en tot cas a la formació d'un arxiu cinematogràfic, que tindria amb el temps, sobretot si es poguessin tenir cintes de fets actuals, com una valor històrica documental immensa.

c) R e s u m s. — Fascicles, o senzills plecs de dues o quatre pàgines a repartir entre els auditors de les conferències. Podrien fer-se grans tirades, il·lustrades amb un o dos gravats. A l'auditori li quedaria per conducte d'elles el gra de la lliçó, i es podrien aprofitar les mateixes fulles per a propaganda moral i civil.

d) A p a r e l l s : l l i n t e r n e s d e p r o j e c c i ó f i x e s i c i n e m a t o g r à f i q u e s. — La Secció n'ha de posseir unes quantes, les unes per a fer funcionar amb els seus propis operadors, altres per a llogar o deixar, sempre mitjançant indemnització garantitzada sota firma solvent.

e) L a b o r a t o r i fotogràfic per obtenció de les diapositives, reparació d'aparells, etc.

Matèries. — El nucli objectiu de les Conferències populars és indicadíssim, donada la finalitat que es persegueix : la *biografia i la història* : especialment *de catalans eminents* i *Història de Catalunya.* Això seria la porta d'entrada a tot allò altre, fins a embraçar un contingut enciclopèdic.

Un pensament ha de servir de criteri general de les Conferències : el pensament d'En Prat : *«El millorament físic i moral del poble, la dignificació i enfortiment de la raça»*. Totes les matèries, tots els punts que es tractin han d'estar amarats d'aquesta orientació. Cadascú dels autors en redactar son treball, la Secció en revisar-lo i fer-lo circular, han de pensar en la responsabilitat d'aquest ensenyament popular. Hi ha d'haver en la totalitat la major conexió ideològica possible, pensant que ens dirigim en general a gent no preparada, a cervells o verges o sovint aviciats pel sectarisme; que més que a fornir ciència hem d'anar a *formar criteris*, i això requereix una *unitat de pensament* en el conjunt de les doctrines que mitjançant les conferències s'escamparien.

Una determinada branca convindria que adquirís una importància molt especial; l'*economia política i social i la Geografia econòmica*, amb el fi de proporcionar al públic, però especialment als estaments obrers, el coneixement del món econòmic, mitjançant el qual poguessin veure una mica més clar que al través de la passió de la guerra de classes el mecanisme de la producció, dels transports, del comerç i la seva complicació, i la interdependència del treball, la intel·ligència, l'utillatge, els factors naturals i el consum, així con la contribució de l'empresa, del capital privat, de la intel·ligència, en la satisfacció de necessitats i en el millorament de les condicions generals de la vida. També per a documentar al treballador respecte a les obres socials de tota mena a tot el món, degudes a les seves pròpies organitzacions sindicals o bé cooperatives, a la iniciativa de l'Estat o patronal. Això tindria la virtut d'ajudar a obrir els ulls sobre la necessitat d'empendre orientacions constructives, que ens redimissin d'aquest nihilisme que tant mal fa entre el proletariat del nostre poble.

L'educació artística, ultra el seu grandíssim valor formatiu, ajudaria poderosament l'admissió i circulació, la popularitat d'aquestes conferències.

Les conferències d'educació cívica, el nucli de les quals serien les biografies de grans homes, permetria escampar la pro-

paganda moral sobre la purificació del llenguatge, costums, conducta, etc.

La història Bíblica, Evangeli, història de l'Església, servirien primer per a inculcar el respecte general a la consciència religiosa i a les persones i coses de Religió, i després per a apoiar la religiositat individual i col·lectiva, element indispensable i principal en l'educació de l'home, avui més que mai triomfant, segons l'alt sentit dels fets que de banda i banda del món renovat s'aixequi enlaire el principi religiós, amb la confessió oficial de gratitud a Déu per la República americana i l'Estat britànic, i la declaració del lliure exercici i llibertat de consciència religiosa proclamada pel socialisme triomfant a Alemanya.

Així, doncs, podem fer un resum de matèries de les conferències:

Biografia de catalans, espanyols i estrangers il·lustres.
Història de Catalunya.
Història hispànica i ibèrica.
Història Universal.
Economia. Indústries. Utillatge.
Sociologia.
Tecnologia general.
Literatura.
Geografia.
Història de l'Art.
Bíblia. Història de l'Església.
Ciències físiques i naturals.
Higiene. Fisiologia.
Agricultura.
Costums.
Educació física.
Educació civil i moral.

Secció d'iniciatives. — Aquesta Secció seria l'encarregada d'aplegar certes innovacions que per sa utilitat evident convingués

dur al convenciment general la necessitat d'adoptar-les i de posar-les en pràctica, sense ésser directament referides a les matèries pròpies de les Seccions generals de l'I. E. G. Algunes han estat ja proposades, i podrien començar a ésser matèria de treball des del primer moment. Els vehicles per a implantar-les serien les conferències, publicitat, posar en relació els elements interessats, petites exposicions locals i monogràfiques, maquetes, etc. A continuació n'indiquem algunes, de les quals ja se n'ha parlat.

Servei de skis per a la Vall d'Aran.
Amplificació de les llantes de les rodes dels carros.
Tipus europeu dels hostals de fora.
Disposició interior de l'habitació popular.
Arbrat de les poblacions.
Pintar les façanes de les cases.

Barcelona, 1918.

MOCIÓ

D'EN LLUÍS MILLET, MEMBRE DE LA COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL, EXPOSANT A L'ESMENTADA COMISSIÓ LA NECESSITAT DE RECAPTAR DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA UN AUXILI EFICAÇ A L'OBRA DELS ORFEONS DE LA NOSTRA TERRA.

Fa vint-i-vuit anys que s'inicià a Catalunya un ressorgiment d'Art choral popular, d'una eficàcia artística, social i patriòtica incontestable. Quan l'admirable institució dels Chors d'En Clavé estava ja en plena decadència, va pendre forma entre nosaltres una modalitat nova de dit cant adequada al nou esperit que informava la Renaixença catalana.

És incontestable l'eficàcia artística, social i patriòtica de l'obra dels Orfeons a Catalunya. El cant és paraula viva i lluminosa que pren força en el misteri més íntim de l'esperit. El cant col·lectiu és abrandament de voluntats unides en l'harmonia; és amplificació sublim d'un sentiment estètic comú en esperits identificats en un ideal artístic, social o patriòtic. El cant col·lectiu té una modalitat, la més extraordinària de fortalesa i sinceritat, quan és adequat a l'esperit del poble i de la raça, i per això és un element, creiem nosaltres, el més eficaç per a afinar, educar i desenrotllar tot allò més íntimament noble de l'estament humil, que guarda en son si totes les forces, verges encara, de l'ànima humana.

Sempre el cant popular col·lectiu serà un element potent i admirable d'educació i expansió espiritual d'un poble. Però si aquest poble està en període de reconstrucció, si aquesta raça

està en plena renaixença, amb la voluntat arborada per a assolir el ple expandiment; si per arribar al cim d'aquest noble ideal lluita terriblement contra l'egoisme de propis i estranys, contra els obstacles de l'obra morta que no camina, contra l'orgull, egoisme i estultícia del tradicional dominador; llavors, el cant col·lectiu és imprescindible; si no es té, s'ha de crear, i si ja es posseeix s'ha de fomentar, s'ha d'alimentar amb tot auxili, no solament perquè no minvi, sinó perquè creixi immensament, abrandant així l'ànima de tot el poble en un sol cant, com un sol ha d'ésser l'ideal.

Sortosament a Catalunya ja el tenim el cant col·lectiu, i ja fa molt de temps; i el tenim des de bon principi ben orientat; cant de raça, polint-se a compàs del progrés de l'Art; vivificant-se amb el sentiment íntim que mou la Renaixença catalana.

El tenim com cap altra terra no el té. A l'estranger hi ha qui el té raquític per alimentar-se d'un art neulit de vida, pur artifici que sols serveix per a inflar en vanitat als cantaires. Hi ha qui el té sa i viu, però el verament popular resta tancat en el cercle de les veus d'home; les dones i els nois en són exclosos. En aquests països els chors mixtes sols els tenen amb caràcter artístic, per a les audicions de les grans cantates i oratoris. Aquí, a Catalunya, tenim el chor popular amb una orientació amplíssima; tota la família nostra hi canta : la mare, la donzella, el pare, el jovencell i fins els nois innocents hi fan sentir llur veu pura. És tota la sang de la terra que clama harmoniosament l'afany del viure ple i conscient. I no cantem sols la cançó ingènua; que ens enfilem a les altes expressions místiques dels grans segles de la fe, i a les sublimitats dels genis que han dictat les subtileses més profundes de l'ànima humana. És una avidesa insaciable d'enlairar-se amunt tot peixant-nos en la sabor i aires enfortidors del terròs que ens dóna vida.

Però tot això representa un esforç violent i no adequat a les possibilitats que es posseeixen actualment per a mantenir aquest esforç. Això és com una inspiració momentània que no arribarà a la maduresa, decaurà aviat si no ve de seguida un ajut moral i

material que correspongui a aquesta gran obra educadora. L'acció heroica no pot mantenir-se ferma llarg temps. El sacrifici continu acaba prompte en l'eixut de la secada. Cal bastir murs perquè les aigües no s'escampin i fertilitzin bona terra; cal esmerçar capitals perquè els obrers puguin obrir deus noves per a l'aliment de la riuada.

Tenim avui una vuitantena de corporacions que escampen el cant choral per les diverses comarques de la nostra terra, la major part de les quals corporacions són filles de l'entusiasme d'un sol home qui s'ha sentit posseït d'aquest nou lirisme, i amb abnegació, guiat per l'instint i per la fe del neòfit més que per l'experiència, ha acoblat unes quantes dotzenes de cantaires; altres Orfeons són creats a l'escalf d'alguna societat patriòtica que cedeix als cantaires local i a vegades una petita ajuda material. Molts dels mestres no cobren retribució material de cap mena; altres reben una quantitat tan migrada, que fa pena d'esmentar-la; poquíssims els que són compensats d'una manera discreta. ¿Com és possible que amb aquests migrats mitjans de sosteniment pugui establir-se en les nostres corporacions chorals l'ensenyança tècnica de solfeig i vocalització precisa per a la interpretació dels diversos gèneres que es conreen i aconsegueixin amb facilitat correcció i perfecció? Tot se supleix per la gran intuïció dels nostres músics i cantaires, per la fe i entusiasme que obren les potències de mestres i deixebles, per l'empenta inicial que porten a dins totes les manifestacions de la nostra moderna renaixença.

Però amb aquesta defectuosa manera de treballar, amb aquest apartament de les altres forces socials que haurien de prestar ajut, la majoria dels Orfeons porten vida penosa; molts decauen; bastants s'aguanten per la recança que fa abandonar del tot la gran il·lusió estimada, i els que porten una vida plena i relativament forta demostren els esplèndids resultats que aconseguiríem si qui pot i deu donés tot l'apoi necessari a aquestes populars institucions educadores de tot sentiment noble.

Aquest abandó és resultat de la incomprensió i, per què no dir-ho?, de l'egoisme de la majoria de la classe poderosa en diner de la nostra terra. Incomprensió de la valor social, dignificant i perfeccionadora del cant popular col·lectiu. Incomprensió de la valor artística i patriòtica de l'orientació que ha pres la tasca del tipus orfeó de Catalunya. Egoisme del qui, adinerat poc ha, es troba lligat de cor a la part material del viure, no sabent despendre's de part dels guanys en bé de la dignificació dels humils, que, en darrer terme, resulta avalorament de tots els estaments socials i perfecció i equilibri de totes les forces que constitueixen l'organisme magne de la Pàtria nostra.

Però si, per les causes indicades, els elements particulars no saben apreciar i ajudar aquest element vigorós de cultura i educació, la Institució que representa i és de fet l'expressió més alta i unificada de tot Catalunya, la Mancomunitat Catalana, creiem nosaltres, no pot ni deu sotstraure's a vetllar, a fomentar i ajudar amb tota mena de mitjans l'obra aquesta que pertany tant al cor del nostre poble. Si la Mancomunitat no dóna l'exemple, fent ço que pugui per ella, qui es pot creure obligat d'ajudar-la?

Si amb tan encert i alt esperit la Mancomunitat inicia, estableix i fomenta els estudis d'alta cultura, creant la pregona jerarquia de la intel·ligència amb l'Institut d'Estudis Catalans, ¿per què, al menys, no ha de donar la mà a aquesta obra ja creada, ja obiradora de bellesa i que comença ja a ésser copiada per països estranys, aquesta obra que escalfa i regenera noblement l'element primer de la societat nostra, l'estament humil que, al cap i a la fi, és amb la seva fermentació que deu acomplir-se la total resurrecció i dignificació de tot Catalunya?

Si l'obra dels Orfeons encara s'hagués de crear, quants sacrificis no valdria la pena d'esmerçar per aconseguir-la! Ara que la tenim ben plantada i ufanosa, per què l'havem de deixar esmorteir per manca de l'ajut imprescindible?

L'autor d'aquesta moció, en fer constar aquests arguments, com a conseqüència prega a sos companys de la Comissió d'Edu-

ció General vulguin fer-se'ls seus, i en nom de tots exposar-los al Consell Permanent de la Mancomunitat, perquè, ja que la nostra Comissió no té encara especificats mitjans per a destinar a cap obra important, la Mancomunitat mateixa, directament, acordi la manera de protegir l'*Obra dels Orfeons de Catalunya*.

El que sotscriu prega també a la Comissió d'Educació en ple, que demani a la Mancomunitat acordi subvencionar als Orfeons de Catalunya amb la quantitat de 80,000 pessetes cada any, quantitat que s'estima la més aproximada a les necessitats del moment, partint de l'enquesta que s'acaba d'efectuar, i en relació amb el nombre d'Orfeons existents.

Tots els Orfeons de Catalunya estan units en una Germanor i representats per un Consell directiu que fou nomenat en l'Assemblea celebrada a Manresa l'any 1918. Aquest Consell, junt amb algun delegat o delegats de la Mancomunitat, podria estudiar i fixar la repartició de dita quantitat partint de les següents bases:

I. Tenint en compte el cens de població dels llocs on resideixen els Orfeons, i prenent experiència del nombre de cantaires que han arribat a reunir, podria fixar-se el nombre mínim de deixebles, nois, noies i homes que haurien de rebre instrucció musical aplicada a les finalitats orfeòniques i determinar la quantia de la subvenció en relació amb el nombre de deixebles.

II. Per a comprovar l'eficàcia de l'ensenyament rebut per aquests deixebles, haurien de tenir lloc a fi de curs uns exàmens individuals a cada Orfeó.

III. Com que aquesta ensenyança individual s'aplica principalment a les finalitats orfeòniques, hauria d'ampliar-se la prova d'estudi amb l'execució, per tota la massa choral, d'un chor mixte fàcil que seria solfejat a primera vista i d'una obra a lliure elecció d'entre les que cada Orfeó tingui de repertori.

IV. Com que l'ensenyament musical ha d'ésser la base del creixement i consolidació de l'obra dels Orfeons, s'entén que les subvencions que s'atorguin solament podran destinar-se a remunerar als Directors i Mestres auxiliars, podent-se mantenir o va-

riar la subvenció en els anys següents, segons el moviment progressiu o estacionari dels chors.

Nosaltres creiem que amb aquesta contribució de la Mancomunitat, la magna obra de l'Art choral obtindria un gran impuls, ja que desapareixeria en gran part la misèria de mitjans actuals que fan témer, de no corregir-se, una decadència i un esmorteïment general deplorable.

Vegi la Mancomunitat si pel bé de la cultura popular nostra pot fer aquest esforç, el qual, no hi ha dubte, serà recompensat per un progrés intens en la cultura popular i per l'agraïment de tots els cors amants de Catalunya.

Juliol de 1919.

FULLETA D'INVITACIÓ

REMESA A TOTS ELS AJUNTAMENTS I CORPORACIONS CABDALS DE CATALUNYA, EN COMENÇAR EL SERVEI DE CURSETS I CONFERÈNCIES.

«L'acció de l'Escola és i ha d'ésser, necessàriament, insuficient sempre; però ho és i ho ha d'ésser d'una manera singular en el nostre temps i en la nostra terra.» D'aquesta manera començava N'Enric Prat de la Riba el preàmbul sobre creació de l'Institut d'Educació General.

I l'acció de la nostra Escola és insuficient per tal com sol produir-se sense l'espontaneïtat ni l'eficàcia de la llengua pròpia. I, encara, l'acció de l'Escola és insuficient per tal com sol produir-se dintre el clos d'una aula i a l'entorn d'unes poques disciplines elementals; i deixa d'actuar quan els homes en formació més han de menester d'aquella acció educativa, que és des d'aquell moment que les activitats i potències de l'home, començant d'ésser tal, esclaten i actuen amb tota la força.

És aleshores que comença la vida de la lluita, del treball que, si un hom no vigila, l'aplana i el guanya. I aleshores ve que l'home, sovint, oblida normes d'esperit, valors i continguts morals, exemplaris de ben viure i de recte obrar; i no sols això, ans també passa que en la mateixa vida física l'home esdevé indolent, rutinari, i, per tant, s'esmortueix la seva valor espiritual.

I és que a aquest home, al poble, en general, li manquen estímuls, punts d'orientació, veus guiadores que fàcilment els menin i bellament.

Aquestes veus guiadores són les que, de primer antuvi, es proposa d'escampar per tot Catalunya la Comissió d'Educació General de la Mancomunitat, mitjançant cursets generals i conferències que podran ser de moltes matèries : història, geografia, política (com a art de governament), higiene, urbanització, tradicions nacionals i altres temes encara.

D'aquesta manera anem a escometre la realització, en una part petita, del vastíssim pla de l'Institut d'Educació General, per anar de mica en mica vers algunes altres modestes realitzacions.

D'aquesta manera assajarem una difusió patriòtica, avivant en el poble el sentit de Catalunya en totes les manifestacions de la vida.

És clar, doncs, que aquesta Comissió no pretén repetir allò mateix que ja fan organismes propis : aquesta Comissió no va a fer tècnica, ni art, ni divulgació científica, pròpiament tals, sinó que pensa valer-se de tots aquests temes i lliçons de coses sempre amb el caire d'educació, presentant-ho com a estímuls de perfecció cívica, fomentadors d'ideals col·lectius i hàbits patriòtics.

Una tasca per l'estil es dediquen a fer, entitats similars, a Itàlia, a França, a Nord-Amèrica, a Anglaterra, a Alemanya, valent-se també de conferències il·lustrades per a escampar en llurs països llavors i ferments educatius.

La Comissió d'Educació General ve, doncs, a oferir aquest servei, des d'ara, a tothom de Catalunya : Ajuntaments i Corporacions. Per tothom s'ofereix i de tothom n'espera col·laboració.

Podeu adreçar-vos, si us plau, a l'esmentada Comissió d'Educació General, Palau de la Generalitat (Barcelona).

QUANTITATS CONSIGNADES EN ELS PRESSUPOSTOS DE LA MANCOMUNITAT

INSTITUT D'EDUCACIÓ GENERAL

[Per a subvenir-ne la constitució i serveis]

Any 1915. — En la part. 48 hi figuren 25,000 ptes., però varen ésser transferides per acord de l'Assemblea de 26 de novembre de 1915.

Any 1916. — En la part. 53 hi figuren 20,000 ptes., que en acabar l'exercici foren anul·lades.

Any 1917. — En la part. 67 hi figuren 20,000 ptes., que en acabar l'exercici foren anul·lades.

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

[D'ençà que fou constituïda segons proposta de la Direcció d'Instrucció pública]

Any 1918-19. — En la part. 117 hi figuren 10,000 ptes., que per acord del Consell de 12 de desembre de 1918 es destinaren a retribuir el repartiment i difusió dels *Quaderns d'Estudi*.

Any 1919-20. — En la part. 44 hi figuren 5,000 ptes. Durant l'exercici varen ésser satisfetes 2,000 ptes. En 1920-21 varen transferir-se, del sobrant de 3,000 ptes., 2,000. Quantitat percebuda per la Comissió, 1,000 ptes.

[*D'ençà que fou ampliada*]

Any 1920-21. — En la part. 93 hi figuren (Cabals ordinaris) 8,000 ptes. Emprèstit, 10,000. Les 10,000 ptes. varen ésser anul·lades en acabar l'exercici. De les 8,000 ptes., 4,000 foren transferides. Quantitat percebuda per la Comissió, 4,000 ptes.

Any 1921-22. — En la part. 96 hi figuren 8,000 ptes.

ÍNDEX